

מסורת הש"ס

(א) יומא כח; (ב) ס"א ל"ג; (ג) [לקמן טו:] יומא ג'ג; (ד) [ומא' ג'ג: לד.] (ה) כס"ב; ערביס, (ו) י"ב סק, (ז) [נ"ב], (ח) [נמכר כח], (ט) [ויקרא כד], (י) [נעשה] אולי י"ל ב"ר.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בוינן וכו' לאכילת כהנים כדכתיב והיתה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אלא אבר רבא דהיינו מחצ'י שבט וכו' רש"י שנת ד"ט ע"ב ד"ה מנחה גדולה ור"ע מוסגוף דיומא דף כח ע"ב ורש"י לקמן דף ג' ע"ב ד"ה ט"ו מילין:

מוסף רש"י

הל ערב פסח להיות בערב שבת. הולך למזל תמיד של בין הערבים ככל יטולת. לפי פסחוס נשחטו אחריו ואין ללכתו מנעוד יוס (יחזק' כח.) עליה חלבי השלמים. ודע ליה לשון השלמה, שנה. על העולה, תמיד של שחר, האמורה בראש המקרא, שנאמר ועקר עליה העולה והקטיר, והוסף והשלם, ולא אחריה כל הקרבנות, ולא על שכן הערבים, למד על תמיד של בין הערבים שהוא אחרון לכל הקרבנות (שם ג'א).

מוסף תוספות

א. אביי ורבא מדר. מוס' שאין. ב. א"כ מאי שנא דאין שיעור בויכין לר"ע כמו לר"י ולימא ר"ע מוספין בתחלת חצי שעה ששיית. שס.

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

תמיד. של בין הערבים: וקרב **נשעשה ומחלה.** גמר הקרבנות שהיו שווין שעה אחת נעשייתו. ובגמ' מפרש טעמא: **ערבי פסחים.** מקדמין ליה משום דבעי למיעבד פסח אחריו. **בזרייתא מפרש בגמ'** [נט.] מנא לן דפסח אחר תמיד: **חל ערב פסח**

נערב שצב. צעינן לאקדומי טפי משום דבעי לשחוט פסח אחריו ולללומו מנעוד יוס: **גמ'** בין הערבים. משש שעות ולמעלה שהל נטטה קרינן בין הערבים והוא ליה למכתב נערב ושני דדבוריה וכתב בין הערבים לדרשה חלוק הערב לשני חלקים^(א) שמי שעות ומחלה לכאן קודם לנעשייתו וז' שעות ומחלה לכאן לאחר נעשייתו: **אלא אמר רבא.** כולה תקנתא דרבנן היא דמלאורייתא כל שש שעות אחרונות כשירות דהיינו מכי ינטו לללי ערב^(ב) דהיינו מחצי שבע ואילך שהחמה נוטה למערב והלל למזרח כשאדם עומד כנגד החמה ללו נוטה למזרח חצי שש וחצי שבע היא עומדת באלמנע הרקיע ואין לו נוטה אלא כל כל אדם תחתיו: **ואמר מר.** לקמן בזהאי פירקא [נט.]: **עליה חלבי השלמים.** על תמיד של שחר השלם כל הקרבנות ולא תשלימם על תמיד הערב דלאחר תמיד הערב לא תקריב קרבן לפיכך אף על פי שזריזים מקדימין למזות התקינו לאחרה כדי שיצאו נדרים ונדבותיהן ויהא כשר להקריבן ובשנת נמי אף על גב דליכא נדרים ונדבות מאחרין לה משום סדר^(ג) גזירת נדרים ונדבות דחול כדמפרש לקמן^(ד): כליות פסח אינו דוחה שנת מפני שזריך הדיוט היא ויכול לללות מנעוד יוס: **ומוקינן ליה אדיניה.** מכי ינטו הלללים דהיינו נשש ומחלה: **כסידורו.** של תמיד: **כסידורו נערב פסח גרסי'** צרי עקיבא: **כסידורו בחול נערב הפסח.** דהיינו נשצב ומחלה כך סידורו נשצב נערב הפסח: **ר' עקיבא אומר.** נשצב של ערב הפסח הוא נשש ומחלה כסידורו נערב הפסח שחל להיות נערב שנת דכיון דבעי למיעבד פסח אחריו ובשנת לא קרבי נדרים ונדבות דניטריך לאחוריה מוקמינן ליה אדיניה נשש ומחלה: **ומתני' דקסני.** ערבי פסחים נשחט נשצב ומחלה בין בחול בין נשצב נרבי ישמעאל היא: **נמאי קא מיפלגי.** אמאי קא מאחר ליה רבי ישמעאל הא מסתבר טעמא דרבי עקיבא מפני שהפסחים מרזינן לשחוט וליקרב אחריו דבשלמא כשהוא חל

בחול מאחרין ליה חדא שעמא משום נדרים ונדבות דחול אכל השתא משום פסחים צעינן לאקדומיה: **צויין.** היא לבונה הנתונה נשני צויזים על שתי מערכות של לחם הפנים ובשנת היו מסלקין הישנה ומסדרין את החדשה כדכתיב ציוס השצת יערכנו [ויקרא כד] ומקטיר הצויין והן **קודמין.** לסילוק צויין והקטרותן וזמן מוספין אורחיהו נשש דכתיב זהו יוס ולא כתיב זהו צקר דכתיב דבר יוס ציומו [שם כג] וקיימא לן כצקר יומא צפרק אמר להן הממונה (דף לה.) צקר הוי הקדמה ויוס משמע איחור: **וצויין נשצב.** דבעי לאחריהו דמוספין כתיבי^(א) יוס ובצויין כתיבי^(ב) ציוס ציוס תרי זימני ומהכא יליפין טעמא דלחמר מוספין קודמין לצויין במסכת יומא (שס) מדכתב זהו ציוס השצת ציוס השצת תרי זימני לאחר ועצדינן ליה נשצב ומחלה. והוא הדין דמאי למיעבדיה בתחלת ח' אלא חדא דשמא אין חילוק לחם הפנים כלה בסוף שצעה ועוד כל הני זימני נשחטין ליה אלא נשש ומחלה כדיינה או נשצב ומחלה כשאר ערבי פסחים: **צויין קודמין.** וטעמא נמי מפרש התם גמר חוקה חוקת מצותיהן: **מי קסני כו'.** במילמי' דרבי עקיבא. ולהכי לא פריך ליה אכילתיה דר' ישמעאל דלאחר נמי אמר כוומיה דלצויי במקלסת ובזהוא מקלסת פריך ליה רבה בר עולא לקמן [נט.]: **כסידורו.** של תמיד: **בחול דעלמא.** כל ימות השנה דהיינו בשמונה ומחלה כך סידורו נשצב נערב הפסח דלא מקדמין ל' למחר שחיתת הפסחים אחריו דהואיל ואינו יכול לללותו עד שמשך חיישין שמא יתחמם נצר הפסח ויסריח: **ר' עקיבא אומר כסידורו.** שאר ערב הפסח מפני שהפסחים מרזיזים ואיןן להקדימם: **לא חיישין למכמר בישראל.** חימום הכשר דומה לו בלחיוו נשך (צ"מ עד.) על הכומר של זיתים שמניחין יחד כלי כדי שיתחממו [ועי' פירש"י בחומש מקן מ"ג פסוק ל.]:

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

תמיד נשחט. מאחרין ליה תרתי שעיי. אכל טפי לא שלא היו רזיזים לעשות כל כך צלמזוס סמוך לחשיכה ורצא דמפרש לקמן מילתיה דר' ישמעאל כסדרו בחול בעלמא כן סדרו נשצב ערב הפסח וקרב הפסח^(א) (בשמונה) ומחלה היינו בדוחק משום מכמר בישראל:

מוקמינן ליה אדיניה ב' שעות ומחצה. צריס אמר להן הממונה (יומא דף כח.) פריך ונשחטיה מכי משחרי כחלי פי' מתחלת שצב ומשני משום דלא מכווני:

רבי ישמעאל סבר מוספין קודמים לבויבין. דוקא נשצב דערב הפסח פליגי דליכא היתירא שמקדמים אותו מפני עשיית הפסח שאחריו ולא שיך למיגור אטו חול אכל^(א) נשצב דעלמא קרב כסדר החול גזירה שנת אטו חול:

וקעבדינן ליה ב' ומחצה. ואי' וליעבדיה בתחלת שמונה ופי' צקונטרס לפי שאין חילוק הלחם כלה בסוף שצב ואין נראה לר"י דהא לר"ע קאמר צויין בתחמ ומוספין נשש משמע לר"ע ליכא שחיה צהקטרה וחילוק לחם אלא שעה^(ב) ונראה לר"י כלשון אחר שפי' צקונטרס:

מידר ר"ע בסדר הפסח שחל להיות ערב שבת קתני. אע"ג דלרצא נמי איכא למיפקר כדפריך בסמוך רצה בר עולא מדי כסדרו בחול בעלמא כן סדרו נשצב נערב הפסח קתני רבא לא תשיב ליה פירכא דהא ר' ישמעאל אמתני' קאי דקתני דערב הפסח שוה בין בחול בין נשצב ועליה פליג רבי ישמעאל ולכן לא היה צריך להזכיר דצדיו ערב הפסח: **חיישינן למיכמר בישראל.** הואיל ואין הדעת קרציו דוחה שנת כדלחמר כדפיק [אלו דצריס] (לקמן דף סה.):

דברי קא מיפלגי במוספין קודמין רבי ישמעאל סבר^(א) מוספין קודמין לבויבין עבר לחו למוספין בשש ובויבין בשבע ועביד ליה לתמיד בשבע ומחצה רבי עקיבא סבר בויבין קודמין למוספין בויבין בחמש ומוספין בשש ועביד ליה לתמיד בשש ומחצה מתקיף לה רבא מדי רבי עקיבא כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת קתני כסידורו בערב הפסח סתמא קתני אלא אמר רבא הכי קאמר כסידורו בחול דעלמא כך סידורו בשבת בערב הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר כסידורו בערב הפסח ומתני' דקתני בין בחול בין בשבת רבי עקיבא היא במאי קא מיפלגי במכמר בישראל קמיפלגי רבי ישמעאל סבר חיישינן למכמר בישראל ורבי עקיבא סבר לא חיישינן למכמר בישראל אי

קא מיפלגי במוספין קודמין רבי ישמעאל סבר^(א) מוספין קודמין לבויבין עבר לחו למוספין בשש ובויבין בשבע ועביד ליה לתמיד בשבע ומחצה רבי עקיבא סבר בויבין קודמין למוספין בויבין בחמש ומוספין בשש ועביד ליה לתמיד בשש ומחצה מתקיף לה רבא מדי רבי עקיבא כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת קתני כסידורו בערב הפסח סתמא קתני אלא אמר רבא הכי קאמר כסידורו בחול דעלמא כך סידורו בשבת בערב הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר כסידורו בערב הפסח ומתני' דקתני בין בחול בין בשבת רבי עקיבא היא במאי קא מיפלגי במכמר בישראל קמיפלגי רבי ישמעאל סבר חיישינן למכמר בישראל ורבי עקיבא סבר לא חיישינן למכמר בישראל אי

בחול מאחרין ליה חדא שעמא משום נדרים ונדבות דחול אכל השתא משום פסחים צעינן לאקדומיה: **צויין.** היא לבונה הנתונה נשני צויזים על שתי מערכות של לחם הפנים ובשנת היו מסלקין הישנה ומסדרין את החדשה כדכתיב ציוס השצת יערכנו [ויקרא כד] ומקטיר הצויין והן **קודמין.** לסילוק צויין והקטרותן וזמן מוספין אורחיהו נשש דכתיב זהו יוס ולא כתיב זהו צקר דכתיב דבר יוס ציומו [שם כג] וקיימא לן כצקר יומא צפרק אמר להן הממונה (דף לה.) צקר הוי הקדמה ויוס משמע איחור: **וצויין נשצב.** דבעי לאחריהו דמוספין כתיבי^(א) יוס ובצויין כתיבי^(ב) ציוס ציוס תרי זימני ומהכא יליפין טעמא דלחמר מוספין קודמין לצויין במסכת יומא (שס) מדכתב זהו ציוס השצת ציוס השצת תרי זימני לאחר ועצדינן ליה נשצב ומחלה. והוא הדין דמאי למיעבדיה בתחלת ח' אלא חדא דשמא אין חילוק לחם הפנים כלה בסוף שצעה ועוד כל הני זימני נשחטין ליה אלא נשש ומחלה כדיינה או נשצב ומחלה כשאר ערבי פסחים: **צויין קודמין.** וטעמא נמי מפרש התם גמר חוקה חוקת מצותיהן: **מי קסני כו'.** במילמי' דרבי עקיבא. ולהכי לא פריך ליה אכילתיה דר' ישמעאל דלאחר נמי אמר כוומיה דלצויי במקלסת ובזהוא מקלסת פריך ליה רבה בר עולא לקמן [נט.]: **כסידורו.** של תמיד: **בחול דעלמא.** כל ימות השנה דהיינו בשמונה ומחלה כך סידורו נשצב נערב הפסח דלא מקדמין ל' למחר שחיתת הפסחים אחריו דהואיל ואינו יכול לללותו עד שמשך חיישין שמא יתחמם נצר הפסח ויסריח: **ר' עקיבא אומר כסידורו.** שאר ערב הפסח מפני שהפסחים מרזיזים ואיןן להקדימם: **לא חיישין למכמר בישראל.** חימום הכשר דומה לו בלחיוו נשך (צ"מ עד.) על הכומר של זיתים שמניחין יחד כלי כדי שיתחממו [ועי' פירש"י בחומש מקן מ"ג פסוק ל.]:

בחול בערב הפסח קתני כסדרו (ב) בחול סתמא קתני. ופירש רבא הכי כסדרו בחול בעלמא בשמונה ומחצה כך סדרורו בשבת בערב הפסח, ר' עקיבא אמר כסדרו בכל ערב הפסח בשבע ומחצה כך סדרו בשבת בערב הפסח, כמתניין דקתני בין בחול בין בשבת בשבע ומחצה. ובמכמר בישראל פליגי, ר' ישמעאל סבר כיון דלא צלינן ליה עד לעת ערב, אי שחטת ליה לפסח משעה תשיעית אחי בשרא למכמר, אלא מאחרין ליה ושחטינן ליה [לפסח] משעה עשירית ולמעלה, ור"ע לא חייש למכמר בישראל. פי' מכמר, כנון כימוש כדרגטין באיזהו נשך בדויתם מכמר עיולי לבי דפא כו'.

[א] ונראה כי לפני רבינו היה ג' אחרת בגמ' דבא מקשה על אפי דגס דגברי ר"א לפרש כן דמדי כסדרו בחול בע"פ קמני וכו'.

עין משפט ונר מצוה

א א ב מיי פ"א מהל' תמידין הלכנ ג ה סגנ עשין קל:
ב ב מיי פ"ד שם הל' י"א ופ"ו הל' י"א:

תורה אור השלם

1. את הקבש אחר תעשה בבקר ואת הקבש השני תעשה בין הערבים: במדבר כז ד 2. והאש על המזבח תוקר בו לא תבכה ובער עליה וכוון: עיצם בבקר בבקר ואחר עליה העלה ודקטיר עליה חלבי הקטירים: ויקרא ו ה

רבינו חננאל

תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשעה ומחצה כו'. מנא הני מילי, ובא ר' יהושע לפרש כי מן התורה הוא זה השעור, ונדחו דבריו, ופשיט רבא מנחתה תמיד של בין הערבים מכי ינטו צללי ערב. מאי טעמא, בין הערבים משעה שמתחיל היום להעיר משמש תחילת שעה שביעית הוא בין שני הערבים בין ערב דאתמול לערב דהאידיגא שכל הלילה נקרא ערב שנאמר ויהי ערב ויהי בקר ומבצאת מצות התמיד מתחלת שביעית. הלכך כל השנה דרבעין להשלים שכל קרבן ואחר כך תמיד של בין הערבים דאמר מר דהקטיר עליה חלבי השלמים, השלמים למה לי, וכי אין מקטירין אלא חלבי השלמים והלא חלבי החטאות והאשמות יצאו בוקן, אלא לומר לך עליה השלם כל הקרבנות כולן. וכיון דאיכא בכל השנה נדרים ונדבות עבדינן להו קודם תמיד של בין הערבים מאחרין לה לתמיד שתי שעות ומחצה ועבדינן ליה בשמונה שעות ומחצה. ערב פסח דרבעין פסח אחר התמיד עבדינן ליה בשבע ומחצה. כדי שתהא השוהות ביום השחיתת הפסח. חל ערב הפסח להיות בערב שבת דאיכא נמי צליות הפסח דרבעין מבעוד יום. עבדינן התמיד כיון התורה בשש שעות ומחצה. ת"ר כסדרו בחול כך סדרו בשבת דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר כסדרו בערב הפסח ופירש ליה אביי הכי, כסדרו בחול בערב הפסח בשבע שעות ומחצה כך סדרו בשבת בערב הפסח דברי ר' ישמעאל, נמצאו דברי ר' ישמעאל במשנתנו דקתני בשבע שעות ומחצה בערב הפסח נשחט התמיד בין בחול בין בשבת, ר' עקיבא אומר התמיד של שבת בין הערבים של שבת בערב הפסח היה נשחט בשש שעות ומחצה כסדרו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת. ובהא פליגי ר' ישמעאל סבר מוספין קודמין לבויבין בויכים בחמש ומוספין בשש והתמיד בשש ומחצה. ודחי לה רבא לרא דאבי ואמר הכי מ"דן כסדרור